

LA/Minna Levander, SU/Anne Laitinen

19.5.2021

Sosiaali- ja terveysministeriö

Lausuntopyyntö koskien hallituksen esitystä eduskunnalle eläkeoikeuden siirtämisestä Suomen työeläkejärjestelmän ja Euroopan yhteisöjen eläkejärjestelmän välillä annetun lain muuttamisesta VN/11985/2021

Sosiaali- ja terveysministeriö pyytää Eläketurvakeskukselta lausuntoa hallituksen esityksestä eläkeoikeuden siirtämisestä Suomen työeläkejärjestelmän ja Euroopan yhteisöjen eläkejärjestelmän välillä annetun lain muuttamisesta.

Eläkeoikeuden siirto Euroopan unionin eläkejärjestelmästä Suomen työeläkejärjestelmään edellyttää, että henkilö on siirtänyt aiemmin Suomessa karttuneen eläkeoikeutensa Euroopan unionin eläkejärjestelmään. Lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Euroopan unionin henkilöstöasetuksen soveltamisalaan kuuluva henkilö, jolle ei ole syntynyt oikeutta eläkkeeseen Euroopan unionin palveluksessa, voisi siirtää koko Euroopan unionin eläkejärjestelmässä karttunutta eläkeoikeutta vastaavan vakuutusmatemaattisen arvon Suomen työeläkejärjestelmään. Siirto olisi näin mahdollinen myös määräaikaisessa palvelussuhteessa Euroopan unionissa olleille henkilöille. Lisäksi siirron edellytyksenä olisi, että henkilölle olisi ennen siirtoa karttunut eläkettä Suomen työeläkejärjestelmään. Ehdotuksen tavoitteena on selkeyttää ja yksinkertaistaa Euroopan unionin palveluksessa työskennelleen henkilön eläkeoikeuksien siirtämistä Suomen työeläkejärjestelmään.

Esityksessä lakiin ehdotetaan tehtäväksi myös eräitä lainsäädäntötekniisiä ja säädöshuollollisia muutoksia, joiden tavoitteena on ajanmukaistaa sääntelyä.

Eläketurvakeskuksen kanta

Lailla eläkeoikeuden siirtämisestä Suomen työeläkejärjestelmän ja Euroopan yhteisöjen eläkejärjestelmän välillä (165/1999) on toteutettu Euroopan unionin virkamiehiin sovellettavan henkilöstöasetuksen mukainen siirtojärjestelmä Suomessa. Lain 2 luku koskee eläkeoikeuden siirtoa Suomen työeläkejärjestelmästä Euroopan unionin eläkejärjestelmään ja eläkesiirtolain 3 luvussa säädetään henkilön oikeudesta palauttaa eläkeoikeus Euroopan unionin eläkejärjestelmästä Suomen työeläkejärjestelmään, jos henkilöllä ei ole oikeutta eläkkeeseen unionin eläkejärjestelmästä.

Eläkesiirtolaissa edellytetään eläkeoikeuksien siirtoa ensin Suomen työeläkejärjestelmästä unionin järjestelmään, jotta oikeuksien palauttaminen olisi myöhemmin mahdollista. Eläkeoikeuksien siirtäminen unionin järjestelmästä Suomen työeläkejärjestelmään ei ole ollut mahdollista EU:n palveluksessa

LA/Minna Levander, SU/Anne Laitinen

19.5.2021

määräaikaisissa tehtävissä työskenteleville henkilöille, koska eläkeoikeuksien siirto Suomesta on edellyttänyt virkamiehen vakinaistamista EU:ssa.

EU:n toimielinten palveluksessa määräaikaisissa tehtävissä työskentelynsä päättäneet henkilöt ovat viime vuosina olleet yhteydessä Eläketurvakeskukseen ja tuoneet esiin tarpeen säännösten muuttamiselle siten, että myös heillä olisi mahdollisuus siirtää EU:n järjestelmässä karttunut eläkeoikeus Suomen lakisääteiseen työeläkejärjestelmään. Eläketurvakeskuksen näkemyksen mukaan ehdotettu muutos parantaa näiden henkilöiden oikeusasmaa ja turvaa heidän eläkeoikeuksiaan.

Unionin tuomioistuin on keväällä 2021 antamassaan ratkaisussaan arvioinut EU:n henkilöstösääntöjen eläkesiirtoa koskevan liitteen VIII artiklan 11 kohtaa 1. Unionin tuomioistuin on todennut ratkaisussaan, että 11 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että vanhuuseläkeoikeuksien vakuutusmatemaattisen arvon siirtoa voivat hakea sekä sellaiset virkamiehet ja sopimussuhteiset toimihenkilöt, jotka tulevat ensimmäistä kertaa kansallisen viranomaisen palvelukseen heidän työskenneltyään unionin toimielimessä, että myös sellaiset virkamiehet ja sopimussuhteiset toimihenkilöt, jotka palaavat kansallisen viranomaisen palvelukseen sen jälkeen, kun he ovat työskennelleet unionin toimielimessä ollessaan vapautettuja tehtävistään tai virkavapaalla henkilökohtaisista syistä. Unionin tuomioistuimen ratkaisussa todetun linjauksen valossa Suomen kansallisen eläkesiirtoa koskevan lainsäädännön muuttaminen hallituksen esityksessä ehdotetulla tavalla on Eläketurvakeskuksen mielestä perusteltua.

Jotta henkilölle syntyisi oikeus siirtää unionin eläkejärjestelmässä karttunut eläkeoikeutensa Suomen työeläkejärjestelmään, hänellä tulee ehdotuksen mukaan olla Suomen työeläkejärjestelmässä vakuutettuja työ- tai ansiotuloja, joiden perusteella on syntynyt oikeus kuukausittain maksettavaan eläkkeeseen. Ehdotuksessa on 12 §:n perusteluissa viitattu työntekijän eläkelain (TyEL) kuukausittain maksettavaa eläkettä ja kertasuoritusta koskeviin säännöksiin (TyEL 112 § ja 114 §).

Ehdotetusta 12 §:n säännöksestä ei käy ilmi, mihin määrään säännöksessä on tarkoitus viitata, vaikka säännöksen perusteluista se ilmenee. Ehdotettu 12 §:n säännös jää muutenkin hiukan epäselväksi, koska siinä todetaan, että henkilölle on karttunut työeläkelakien mukainen kuukausittainen eläke. Kuitenkin viitatus TyEL:n 114 §:n 1 momentissa mainitun alarajankin alle jäävä eläke voidaan maksaa kuukausieläkkeenä, koska säännös lähtee siitä, että alarajan alle jäävän eläkkeen eläkelaitos **voi** maksaa kertasuoritettuna.

LA/Minna Levander, SU/Anne Laitinen

19.5.2021

TyEL:n 112 §:ssä säädetään seuraavasti:

Eläke maksetaan eläkkeensaajalle, jollei tässä luvussa tai muussa laissa muuta säädetä.

Eläke maksetaan kuukausittain siten, että eläke on eläkepäätöksessä ilmoitettuna eräpäivänä nostettavissa eläkkeensaajan ilmoittamalta tililtä Suomessa toimivassa rahalaitoksessa. Eläke voidaan maksaa myös eläkkeensaajan ulkomailla olevalle tilille.

TyEL:n 114 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään seuraavasti:

Jos vanhuuseläke, perhe-eläke tai täysi työkyvyttömyyseläke on ennen 92–94 §:n mukaisen ensisijaisen etuuden vähentämistä pienempi kuin 20 euroa kuukaudessa, eläkelaitos voi maksaa sen kertasuorituksena.

Kun 1 momentissa tarkoitetun eläkkeen määrä on vähintään 20 euroa, mutta enintään 50 euroa kuukaudessa, eläkelaitos voi maksaa eläkkeen kertasuorituksena, jos eläkkeensaajalle on ilmoitettu eläkkeen maksamisesta kertasuorituksena eikä eläkkeensaaja ole vastustanut sitä eläkelaitoksen ilmoittamassa kohdullisessa ajassa.

Ehdotuksessa ilmeisesti tarkoitetaan sitä, että henkilölle karttuneen eläkkeen tulisi olla suurempi kuin TyEL:n 114 §:n 1 momentissa tarkoitettu kertasuoritukseen johtava eläke, jotta henkilö voisi siirtää Suomeen Euroopan unionin eläkejärjestelmässä karttuneen eläkeoikeutensa. Ehdotetussa säännöksessä viitataan myös eläkkeen karttumiseen Suomessa. Eläketurvakeskuksen mielestä säännöksestä tulisi poistaa sana ”Suomessa”, koska työeläkelakien mukaan työeläkettä voi karttua myös ulkomaantyöstä esimerkiksi lähetettynä työntekijänä.

Säännöksen selkeyden vuoksi Eläketurvakeskus ehdottaa, että 12 §:n 1 momentti voisi tällöin olla seuraava:

”Henkilöllä on oikeus siirtää eläkeoikeus Euroopan unionin eläkejärjestelmästä Suomen työeläkejärjestelmään, jos henkilön palvelus Euroopan unionissa päättyy hänen saamatta mainitun palveluksen perusteella oikeutta vastaiseen eläkkeeseen edellyttäen, että henkilölle ennen siirtoa karttuneen työntekijän eläkelain 3 §:ssä tarkoitettujen työeläkelakien mukaisen eläkkeen määrä on suurempi kuin työntekijän eläkelain 114 §:n 1 momentissa säädetty määrä.”

LA/Minna Levander, SU/Anne Laitinen

19.5.2021

Eläketurvakeskus toteaa lopuksi, että esityksessä ehdotetut sisällölliset ja lainsäädäntötekniset muutokset ovat perusteltuja. Ehdotus selkeyttää Euroopan unionin palveluksessa työskennelleen henkilön eläkeoikeuksien siirtämistä Suomen työeläkejärjestelmään.

Eläketurvakeskus

Karoliina Kiuru

Maijaliisa Takanen